

Tredje roten, tomt 77

Kvarteret Värnamo

Femtonde roten 1637–87

Kyrkogatans norra sida, nr 54 Ö. Hamngatan – nuvarande Fredsgatan

Sjunde roten 1657–70

Ambjör Siggesson 1646–48: 1 mtl

Vem som 1637 ägde denna tomt tycks inte gå att få reda på. Men det bör vara här som *Ambjörn Siggesson* bodde 1646–48. Han tycks ha varit ogift eftersom han bara betalade ett mantal. Det framgår i kämnärsrätten 12.12.1645 och 21.1.1646 vid tvister med resp. *Bryngel Nilsson* och *Herr Olof Torsson*, att *Ambjörn Siggesson* handlade med ved av al och björk, gran- och furudäler. *Ambjörn Siggesson* besvarade sig den 12.12.1645 vid kämnärsrätten över *Bryngel Nilsson*, som inte ville betala honom för de 12 tolfter ("tölfter") al- och björkved, som han hade slutit köp med honom om. *Bryngel* erkände köpet och att han hade tagit emot ("anammats") men *Ambjörn Siggesson* hade utan givet lov låtit hugga veden på förbjuden skog. Den hade därför inte kommit fri genom strömmen utan beslagttagits av *Hans Kråk (Krakow)* undantagandes hälften, nämligen sju tolfter som han utförde (utbragte) undanstucken genom strömmen och redan hade betalt *Ambjörn Siggesson* för. Han ansåg sig icke skyldig att betala ofritt försåld ved, som han inte fått behålla.

Ambjörn Siggesson skulle till nästa rättegångsdag inskaffa bevis från de bönder av vilka han föregav sig ha fått lov att hugga och försälja veden. *Bryngel Nilsson* skulle skaffa bevis av *Hans Krakow* om skälet till att veden hade beslagttagits.

Ambjörn Siggesson krävdes vid underrätten den 30.1.1646 av *Olof Torsson* genom *Anders Eriksson* på betalning för en post gran- och furudäler, som *Ambjörn Siggesson* skriftligen sade sig ha betalt *Olof Torsson* den 1.12.1638 och sedan den 20 dec samma år edligen stadsfäst på Vättele häradsting. Rätten bestämde, att eftersom *Ambjörn Siggesson* hade underordnat sig gode män angående de stridiga räkningarna med *Herr Olof Torsson* och med egen hand undertecknat deras den 12 december gjorda skrift lydande alldeles absolut utan någon kondition av detta vittnesbörd, som *Ambjörn Siggesson*, då, när räkningarna förliktes, skulle vara förbehållen, nämligen att om vittnesskriften skulle med laglig ed skulle kunna bekräftas, skulle dälerna upptagas som god betalning, så att *Ambjörn Siggesson* skulle bli *Herr Olof Torsson* skyldig för 31 1/2 tolft gran- och furudäler till 7 rdr hundralet etc. *Ambjörn Siggesson* dömdes att omgående betala *Herr Olof Torsson* men appellerade till överrätten.

Vid underrätten den 7.6.1646 behandlades 1) Angående 19 tolfter goda däler som resterade på en obligation på 128 tolfter goda däler som *Ambjörn Siggesson* den 9.11.1638 utställde till *Olof Bänge* 2) item en räkning på 128 rdr som *Ambjörn Siggesson* skulle vara skyldig *Olof Bänge* för åtskilliga saker tillika dessa 19 tolfter. Nästa kämnärsrättsdag skulle *Olof Bänge* med dokument bevisa sin pretention.

Den 21.8.1646 bevisades vid underrätten, att sal *Johan Bänge* enligt enhälligt intyg av de instämmande vittnena *Arfwed* i *Haverö* och *Anders Bengtsson* i *Tollerö* som fullmäktig för sin broder *Olof Bänge* på *Vättele* härad på dennes begäran hade anammats av *Ambjörn Siggesson* så många däler

till de Oluf Bånge själv uppburit på obligationen, som Ambjörn var skyldig Oluf Bånge efter samma givna obligation, och dessutom så många dälär som kunde räcka att betala flottkarlarna med, som dem skulle föra dem hit till Göteborg och leverera dem till Oluf Bånge. Dessa dälär skulle Oluf Bånge själv sedan uppburit. Parterna förlikades genom handsträckning och kom överens om att ingen skulle vara den andre något skyldig.

Skräddaren Anders Knutsson inlade den 9.1.1647 i rådhusrätten en obligation som Ambjörn Siggesson utgivit till honom den 24.5.1646 på 100 rdr för vars ränta Ambjörn hade överlåtit honom sina nattstugor åt gatan att besitta till dess han fick sina pengar igen. Till försäkring om betalningen hade Ambjörn Siggesson satt sin nya gård i pant. 10.2.1647 Ambjörn Siggesson skulle av Per Påfwelsson återfå sina två pantsatta silverskedar eller deras värde när han betalade Per Påfwelsson 2 d kmt.

Den 10.2.1647 inlade Ambjörn Siggesson i kämnärsrätten Joen Henrikssons anno 1624 ingångna obligation på 170 d 4 öre smt. 47 d 28 öre resterade ännu obetalda enligt Ambjörn men Joen Henriksson ansåg dem för länge sedan vara helt betalt. – Parterna erbjöd sig den 2.2.1647 att söka förlikas utan rättens hjälp.

Genom vittnesskrift hade det betygades det den 17.3.1647 i kämnärsrätten, att Ambjörn Siggessons hustru Helen Andersdotter förleden sommar hade injurerat Cherstin Svensdotter och kallat henne "slafz", hora och "Trulldiefwul" När sedan skulten Hans Larsson och Anders Bånge på Cherstin Svensdotters begäran hade kommit till Helen Andersdotter för att fråga om skällsorden hade hon tillstått, vad hon sagt och i deras närvaro (presentia) ytterligare förolämpat Cherstin Svensdotter. Bl.a. hade hon sagt sig icke akta den "strokböckia". I egenskap av ärerörig hänsköts saken till överrätten.

Ambjörn Siggesson erkände sig i kämnärsrätten den 12.7.1648 ha fått fullständig betalning 7 rdr för 7 tolfte al- och björkved av *Bryngel Nilsson* men måste utan förhalning återlämna betalningen, eftersom veden aldrig kommit Bryngel Nilsson till godo genom att den av Hans Krakow hade arresterats på grund av att den var huggen på förbjuden skog.

Den 5.7.1648 var Ambjörn i tvist med *Hans Krakow* (jämför [ovan](#)). Den 12.7.1648 och ff. sade Hans Krakow att han hade fått tillstånd till arresten genom välb. fru Beata Oxenstiernas fogde. Sedan hade veden blivit liggande och oduglig, varför Hans Krakow blev skyldig att betala Ambjörn Siggesson den. Att han fått tillstånd till arresten var dessutom tvivelaktigt. I sin genom Ambjörn Siggesson inlagda vittnesskrift förnekade välborna fru Beata Oxenstierna alldeles, att hon genom fogden givit tillstånd eller befallning om sådan arrest. Hans Krakow fick nu söka sin regress och upprättelse hos fogden eller varest han också bäst gitte.

Herman Larsson skulle enligt kämnärsrätten den 22.9.1648 utan vidare dröjsmål betala Ambjörn Siggesson 5 mark smt i hushyra.

Herr Henrik Eilking pretenderade den 6.11.1648 med 24 rdr fordran på Ambjörn Siggessons hus. Huset var pantsatt till en skräddare. Näst skräddaren skulle Henrik Eilking få sin betalning ur gården.

Ambjörn Siggesson fordrade i underrätten den 14.11.1648 betalning av Börge Kopparslagare för en stut som denne erhållit av Ambjörn men de var inte överens om priset. Det beslöts att Börge i ett för allt för stuten, några andra persedlar och rättegångsexpenserna omedelbart skulle betala Ambjörn 4 rdr.

Den 28.1.1649 förordnade kämnärsrätten gode männen *Jacob Merser, Per Larsson Kock, Hans Börsson* och *Börge Bengtsson* att förlika de stridiga räkningarna mellan *Ambjörn Siggesson* och *Oluf Eriksson smed*. Enligt uppgift 28.6.1649 hade denna förlikning skett redan 1647 och inneburet att *Oluf smed* var skyldig *Ambjörn Siggesson* 24 rdr, som han sedan hade betalt, varefter *Ambjörn* inte skulle ha någon pretention på *Oluf smed*. När nu *Ambjörn* med *Arfwed i Maan* som vittne kom till kämnärsrätten den 25 april och berättade att 22 stycken av hans blockar för 10 eller tolv år sedan hade avhänts honom av flottkarlar och sedan återfunnits i *Oluf smeds* blockflotte bland dennes blockar kunde rätten icke upptaga denna fordran helst som *Ambjörn Siggesson* icke kunde framlägga några skäliga dokument eller bevis.

Ambjörn Siggesson fordrade i underrätten den 26 okt 1649 5 rdr av *Jöran Rump* för en oxe, vilken *Jöran Rump* sade redan var betald.

Rådhusrätten bestämde den 22.8.1650: Att alldenstund åklagaren välb. *Carl Liljas* fullmäktige ärevördige och högädle *M Jonas Torinius* med klar dokumentation och goda skäl såsom med välb. *sahl Knut Jöranssons* bok och *Ambjörn Siggessons* utgivna kvittens hade bevisat, att den skuldfordran på 200 rdr, som *Ambjörn Siggesson* enständigt fordrade av honom på sal *Knut Jöranssons* vägnar fullkomligt hade betalats till *Ambjörn Siggesson*. *Ambjörn Siggesson* hade invänt, att någon skuld sedan skulle ha uppkommit sedan han hade utgivit kvittensen, vilket han hade velat bevisa med sin ”kladde” och bok. Men eftersom *Ambjörns* bok inte befanns riktig som en köpmansbok borde vara utan det noterade i många poster hade makulerats och årtalen sedan inskrivits efter *Ambjörn Siggessons* eget tycke såsom också hans räkningar, som han hade ingivit och extraherat ur sin bok hade förändrats och åtskilliga nya poster införts. Därför kunde rätten inte godkänna denna hans bok och ge hans räkningar vittnesord. Rätten erkände därför åklagaren *Carl Lilja* alldeles fri och ledig från denne *Ambjörn Siggessons* ogrundade pretention och skuldfordran.

Torbjörn Böker 1656:–26 1657: – 16 (VII), 1657h: 1, 1658: 2 3.77 (se dock 3.81)

Oluf Persson Böker 1660–63: ½, 1666, 1668

Jörgen Graff VII 1657: 1, 1658: 4

Måns Eriksson båtsman 1659–60: 1, 1661–63: 1, 3.77

212 *Christopher Rist badare* 1670–79, änkan 1681 3.77

Sven Håkonsson R15 1649: 3 mtl, 1650–52 2 mtl

Sven Håkonssons Enkia R15 1654: 1 mtl, *Karin Sven Håkons R15* 1655: 1 mtl, 1656:–9 1657: –9 (VII), 1657h: 8 1658–60: ½

Anders Knutsson

Enligt RR 1.2.1649 såldes för 155 rdr *Ambjörn Siggessons* gård till *Anders Knutsson* 1647, 1649–51: 2 mtl, 1652: 3 mtl. Död 1652. *Anders Knutsson* gifte sig den 1.5.1642 i *Christine* med *Barbara von Anefeld*. Han kallas skräddare, då han i kämnärsrätten den 27.5.1643 omtalas vara måg till skräddaren *Benedictus von Anefeldts* änka *Elisabeth* (bosatt i 16:de roten). Han krävdes då av hennes hyresvärd *Peder Lillie*. Han begravdes den 1.8.1652. Den 1.10.1656 gifte hans änka *Barbara von Anefeld* (begr. 27.5.1668) om sig med fällberedaren *Daniel Brockman* (född omkr. 1627, begr. 20.10.1676). (Vallgatan 1.4?)

I Göteborgs justitiekollegium berättades det den 23.1.1669 att *Didrik Strokirk* och *Johan Schwartzkopf* var förmyndare för Anders Knutssons barn. Yngsta dottern *Britta* var 22 år och befann sig i Schene i Norge. Den andra dottern *Elisabeth* var 24 år. Hon gifte sig den 9.4.1672 med *buntmakaren Daniel Dietzfeld*. Sonen Anders lärde sig hantverk hos sin styvfader Daniel Brockman fällberedare. Arvet var 100 rdr och förvaltades av styvfadern som gav barnen föda och kläder och höll dem i skola. Hans hus var deras underpant. I augusti 1685 fordrade Brockmans dotter *Britta Margareta* något arv, som hon ansåg att den i Norge bosatta halvsystemen Britta hade att fordra dels i möderne, dels efter sin för någon tid sedan här i Göteborg avlidne systerson *Christian Dietzfeldt*. Britta Margareta uppvisade ingen fullmakt, blott ett brev från en person Borch, som hon kallade sin svåger.

Magistraten beslöt 1678 (enl. drätsel 860), att den del av arvet efter Christian Dietzfeldt, hela 463 daler 17 öre smt, som tillföll hans morbroder Anders Andersson, skulle deponeras i stadens kassa till dess underrättelse kom, om morbrodern, som befann sig utomlands som hantverksgesäll, var levande eller död. I ett brev till Göta hovrätt den 21.10.1680 skrev magistraten, att morbrodern, nu kallad *Anders Andersson Bergemot* hade kommit hem för sent, först två år, sedan arvet hade utfallit. Arvet hade då blivit danaarv och tillfallit Kungl. Maj:t. Mot Anders Bergemot anfördes, att han, som var infödd svensk, under brinnande krig hade tagit burskap i Altona och blivit Svea rikets fiendes undersåte. Halvsystemen i Göteborg hade emottagit sin del.

Anders Knutssons gård såldes till

Måns Ersson båtsman

för 250 rdr. Måns Ersson betalade 7.16 i huseköpspenning den 19.5.1658.

Ungefär här bodde 1653–60 *Philip Simonsson knivsmid* (omtalad 1649, rote 28 och 1650–51 i rote 9). I maj 1652 mötte han *Wilhelm Hunter smid* i kämnärsrätten.

Intill Måns Eriksson i kontributionslängderna står *Olof Persson Böcker* 1660–68. Av ett bördsbrev utfärdat 1691 för hans son *Gabriel Olofsson*, född 1.12.1672, som ville bli sadelmakare, framgår att då avlidne *Olof Persson Böckers* hustru hette *Anna Månsdotter*. Var hon dotter till Måns Eriksson båtsman? Hos honom bodde 1667–68 Per (Andersson?) böcker. 1676–77 återfinnes Olof Persson böcker 4.130. En *tunnbindare Olof Persson Krok*, måg till *dykaren Olof Ambrosson*, bodde på 1680-talet kvarteret Klädespressaren och var son till *tunnbindaren Per Andersson böcker Krok*.

Vid underrätten den 23.10.1667 mötte Olof Persson böcker hustru *Börta Germunds*, som sade sig för 2 1/2 år sedan ha krävt honom på öl. Olof Persson ville först ha tillbaka sin pant. Den sade Börta sig ha haft i fem år ”och intet angick den denna hennes pretention”.

Antingen betalade Måns Eriksson aldrig gården helt eller också pantsattes den på grund av nytt lån till Daniel Brockman som representant för styvbarnen. Vid underrätten 13.12.1667 krävde Daniel Brockman Måns Eriksson på 144 rdr kapital efter upprättat kontrakt 1.12.1663 och den ränta, som utfallit ifrån ”bemälte Anno och Die”. Måns Eriksson dömdes betala.

Per glasmästare

omtalas 1667

Christopher Rist badare

1670–799, änkan 1681

M1676, 1 tomt

Gustavi tomtöreslängder 1670–79, änkan 1680–81

Christoffer badare omtalas redan den 7.11.1661 i Göteborgs magistrats dombok, då det berättas, att Jöns Eilings hustru i *Lars Carlssons* och *Lars smeds* närvaro skulle ha kallat Christoffer badares hustru för hora och fyllesäck och honom för en hanrej. Tvisten gällde egentligen borgat brännvin.

Den 13.3.1667 vände sig Christoffer badare i underrätten mot sin piga *Gertrud Andersdotter*. Hon hade avvikit i olaga tid från sin tjänst trots att hon vid Mikaelitiden lagligen hade statts av hans avlidna hustru. Han hade lovat henne att erhålla 8 riksdaler till påsk. Gertrud Andersdotter sade ”ingen annan lön henne varit wissat” än så mycket badstugupenningar hon kunde erhålla. Detta skulle hon ha nöjt sig med, om inte hunger hade tvingat henne från tjänsten.

Magistratens beslut i saken var följande: ”Eftersom Christopher Badare med ingen skiähl gitter styrka att han Gertrud Andersdotter någon viss lön haver tillsagt. Ty kan han inte påläggas henne någon lön att betala.” Utan (hon blev) allvarligt ”förmanat med forderligaste sig utur staden skynda”.

Antagligen hade Måns Eriksson på grund av bristande betalning måst återlämna Anders Knutssons tomt, ty den 12.7.1669 omtalas, att Daniel Brockman fällberedare med tillåtelse av förmyndarna Didrik Strokirk och Johan Schwartzkopf hade sålt sina styvbarns tomt till

badaren Christoffer Rist.

I en inlaga till magistraten den 29 nov. 1671 omtalade Christopher Rist badare att han hade kommit hit till Göteborg för 16 år sedan. Nu hade han för tre år sedan mist sin gård i branden och hans gårdsplats hade frångåtits honom. Sedan hade han mött konkurrens genom en hustru *Maren Mårten Nielssons* och en båtsmanshustru i samma hus *Maretta (Margareta) Svensdotter*, Per Hings. De brukade ”hålla badstuga, det de förnämste borgare her i staden ock sielfwa hafwa, och der till bruka fyra hustrur att koppa sikh, så at nu mäst alla till sådane hustrur sökia at bada och koppa, oachtat huru det då bestält blifwer, och till mig sökia allenast de, som ömskinnade ähre och de gamble hustrurs koppsettiande eij fördraga kunna”. Enligt resolutionsboken svarade magistraten den 29.11.1671 på Christoffer Rists begäran ”att alle andre badstufwur i staden, samt Baderskor och kopperskor måtte förbiudas, och han allena wid den näringen mainteneras”. Rätten ”kunde utan lagha rannsaking och parternas wedermål intet här uti resolvera”. Den 7 december bestämde magistraten ”Efter såsom Badaren Christopher Rist icke äger dhe logementer och rekvisiter hwar med folck af stånd och qwalitet kunna tillbörligen accomoderas. Ty kunde icke förbiudas ander badstufwur hålla, som dewt bättre än han kunna giöra; mycket mindre någrom företagas sine egne badstufwur att bruka”.

Christoffer Rist badare hävdade i byggningskollegiet den 25.5.1674, att grannen i väster *Joen Olufsson Schmidt* hade byggt två fot för nära honom, vilket han bevisade med en attest av stadsbyggningsskrivare *Hans Persson Otrill* och *stadsbudet Andreas Svensson*. Joen Olufsson ansåg, att Christoffer Rist borde ha klagat, när Joen började bygga. Felsteget hade skett alldeles mot Joens vett och vilja. Han erbjöd förlikning. – Här omtalas en *Hans timmerman eller snickare* 1674–75.

Den 12.4.1678 erhöll Christopher Rist börsbrev för sina söner *Robert Rist* (döpt 25.11.1659) och *Jürgen Rist* (döpt 3.4.1664). Att hans senare hustru hette *Anna Olufsdotter* framgår den

30.10.1678, då hon vittnade i en tvist mellan Joen Olufsson smed och *Hans Christophersson* (se 3.78).

Christoffer Rist omtalas som död 1680. Hans änka ägde gården till 1706. I anslutning till henne omtalas en *Jöns Larsson*.

På avlidne Christoffer Rists efterlämnade dotter *Kerstin Christoffersdotters* (döpt 24.6.1662) vägnar inkom i rätten den 14.2.1689 *Johan Alin*. Hon och hennes syster *Maria* (döpt 8.3.1661) borde utfå resten av sitt arv, som *skepparen Peder Torstensson* hade haft hand om. Förmyndaren var nu död och hans sterbhus befann sig i ett "avtagande tillstånd". *Martin Strokirk*, som numera bodde i Peder Torstenssons hus som hyresman, torde vara benägen att lösa ut barnen. Martin Strokirk sade, att Peder Torstenssons änka hade begärt att få slippa betala ränta. Hennes man hade blott förvaltat pengarna som förmyndare. Han hade inte dragit egen nytta av dem utan blott lämnat pupillerna något till deras nödtorft. Rätten bestämde, att eftersom Christoffer Rists döttrar ännu var ogifta och i tjänst hos gott folk, så behövde de icke sina pengar lika mycket, som en gång i framtiden som gifta. Inga pengar fanns heller för tillfället att tillgå i Peder Torstenssons bo. Deras arv skulle tills vidare stanna i Peder Torstenssons sterbhus och arvet tillförsäkrades dem genom inprotokollering.

Nu följde en tid av snabba ägarebyten:

Nästa ägare var *Erik Andersson saltmätare*. Gården såldes kort därefter för 210 daler till *båtekarlen Sven Andersson*, En saltmätare Erik Andersson, bosatt Sillgatan 7.3) avled ungefär vid denna tid (bou 29.2.1706, barnlös änka *Ingeborg Gunnarsdotter*). En annan saltmätare med samma namn (gift *Malin Andersdotter*) bodde på Kyrkogatan (3.7) 1689–20.

Båtekarlen Sven Andersson (el hans änka?) lagbjöd 1.7.1707 ett hus och tomt belägen vid Kyrkogatan mellan Bengt Miös hus i väster och klädesmakaren Giöbells å östra. Fastebrev (med tillägg "aldrig blivit extraderat" utfärdades den 17–19.2.1708 (Ba:18, 19). I fastebrevet anges saltmätaren Erik Andersson som säljare och att tomten i längden höll 80 och i bredden 24 fötter efter mätessedelns innehåll. Kanske fanns det även i detta fall en dubbelgångare, men den 30.3.1706 utfärdades bördsbrev för *Anders Svensson*, som ville bli skraddare, vars föräldrar anges vara numera avlidne båtekarlen Sven Andersson och hans *hustru Ingrid Gunnarsdotter*, "som ännu lever i äktenskap med sin andre man."

Den 7.1.1708 – alltså innan föregående ägares fastebrev utfärdades – erhöll

ringkarlen Anders Jonsson

fasta på gården. (Den nye ägaren hade en namne med samma yrke bosatt 1.13, kv. Larmtrumman). Samma grannar nämndes, vilket också skedde då *drängen Tore Knutsson* uppbjöd gården den 13.2.1711. Han hade köpt gården av ringkarlens arvingar (*Anders Eriksson* i Skultorp, *Matthias Jonsson* i Osla och *Per Andersson* i Utby) för 255 d smt.

Den 14.10.1710 hölls laga rannsaking i kämnärsrätten om ringkarlen Anders Jonssons död den 9 oktober hade samband med anklagelserna mot honom för lägersmål med *Margareta Pehrsdotter*. Anders Jonsson hade avlidit innan han återtog i församlingen och hann få Herrans nattvard. Ringkarlens "husfolk" efterskickades och förhördes. *Mönsterskrivaren av baronen och översten Nils Posses regemente Sven Wallenbergs hustru Ingeborg Fredriksdotter* och *Barthold Hanssons hustru Rangela Andersdotter* hade bott i ringkarlens gård i 1 1/2 år och vittnade om att han hade levt "som en gudelig människa". Andra vittnen var *stadstjänaren Jonas Bengtsson*, *hantlangaren*

vid artilleriet *Jon Andersson* samt kyrkstöten *Pehr Andersson* och ringkarlen *Olof Andersson* i Gustavi.

Av någon anledning kunde *Tore Knutsson* icke fullfölja köpet utan den 23.6.1711 sålde arvingarna för 250 d smt gården på nytt, denna gång till ovan nämnda *Ingeborg Fredriksdotters* döttrar

Elisabeth och *Beata Carlman*

födda i hennes första äktenskap med *inspektör Guwast Carlman*. Döttrarna lät den 20.10.1716 första gången uppbjuda avlidne ringkarlen *Anders Jonssons* arvingars gård på Kyrkogatan mellan skomakaremästare *Miös* hus och gård å västra och framlidne klädesvävaren *Fredrik Giöbels* å östra sidan.

Mönsterskrivaren *Sven Wallenberg* står med *Bertel Hansson* och hans hustru *Rangela Andersdotter* som inneboende skriven för gården 1715–17: sistnämnda år kallas mönsterskrivaren kommanderad. *Ingeborg Fredriksdotter* betalar tomtöret för ”inspektoren *Guwast Carlmans* arvingars gård” 1720 som änka efter *Wallenberg*. Hon intygade den 25.8.1725 att döttrarna genom eget arbete hade samlat medel att köpa gården. Enligt *Berg* (I:3, 331) var hon dotter till kaptenen vid Göteborgs eskader *Fredrik Carlsson* och *Börta Zachrisdotter* och syster till ”amiral *Sjöhjärta*”.

Guwast Persson Carlman började som betjänt och bokhållare hos räntmästare *Jacob Larsson* i Göteborg. När han som fortifikationskassör den 18.11.1686 vid *Marstrands* rådhusrätt mötte *Ambjörn Svensson* som fullmäktig för kuratorerna för *Jacob Larssons* sterbhus *Gabriel Spalding* och *Henrik Braun Johan* berättades det att *Carlman* i *Jacob Larssons* avskedspass den 30.4.1682 hade berömts för flitigt, ärligt förhållande i sju år och två månader (se också LK DI:5, 529). Den 20.10.1688 begärde *Guwast Carlman* Göteborgs magistrats attest om hans cautionisters tillstånd. *Henrik Eilking junior* och *Peder Jonsson i Bårekulla* befanns enligt protokollen inte vara upptecknade för någon skuld.

Det var däremot *Guwast Carlman*, när han avled 1697. Då var han inspektör över de bohuslänska sjötullarna. Han begravdes i *Katarina församling* i Stockholm. *Marstrands* dombok berättar den 10.3.1698, att *Guwast Carlmans* egendom enligt guvernörens order skulle sekvestreras för hans cautionister *Abraham Bruhns* och *Johan Kåhlares* räkning. *Simon Bass* fordran var däremot kraftlös. Cautionisterna stämdes den 20.2.1699 av *Ingeborg Fredriksdotter*, eftersom hon uppsagts från sin gård i *Marstrand* till påsk samma år. Cautionisterna hade förhyrt gården till *tullnären Widegren*.

Utom änkan *Ingeborg Fredriksdotter* (kallas i en del källor *Persdotter*) efterlämnade han flera barn. Utom *Beata* (född i *Marstrand* 17.3.1691) och *Elisabeth* hade han en dotter *Ingeborg*, född 1687, som gifte sig med *komministern i Surteby-Kattunga, Fotskäl och Tostared Jacob Severinii Ström* (född 1683, död 15.3.1765). *Jacob Ströms* son *Severin*, född 1718, död 1788) blev 1768 kyrkoherde och prost i *Slöinge*. En dotter *Elsa Ström* var gift med uppsyningsmannen och *hamnfogden (f.d. perukmakaregesällen) i Göteborg Jacob Biörnrahm* (enl. meddelande från *Lennart Andersson Palm* fr. *Älvsborgs* l. FII:11:487). – *Elisabeth* och *Ingeborg Carlman* bör vara födda i Göteborg, eftersom deras dopnotiser liksom faderns dödsattest och begravning inte återfinnas i *Marstrands* kyrkböcker. Där hittar man dock, att familjen hade två barn till: *Fredrik*, född 25.3.1695 och *Ebba* f. 10.4.1696, båda begravda 20.5.1700.

Den 1 dec. 1712 behandlades i Göteborgs rådhusrätt (prot. s. 994) en skrift, som framlidne tullinspektoren i *Marstrand* *Guwast Carlmans* döttrar *Elisabeth* och *Beata* inlämnat. Döttrarna som inte hade ärvt det ringaste efter fadern, vars hela egendom hade sekvestrerats, vilket de bevisade

med attester av bl.a. *kyrkoherde Strömner*. De ville i framtiden bli förskonade från alla hans fordringsägares krav. Modern hade hela den tid hon bodde i Marstrand varit överlupen med exekutioner. Genom sitt eget arbete och genom sin flit hade döttrarna förvärvat en ringa egendom i löst och fast. Magistraten sade sig vara fullt förvissad om att de ingenting ärvt och lämnade dem därför sitt skydd.

1730 kallas gården inspektör Guvasts arvingars gård. Elisabeth Carlman blev första gången gift med arrendator *Anders Lundström*. Enligt bouppteckningen den 4.5.1733 ägde han ½ hus och tomt på Kyrkogatan, värt 125 daler. Hon gifte 1.1.1733 om sig med *kronobagare Jöns Emanuelsson Lundbeck*, som står för gården 1737. Den kallas 1741 hans ödetomt. Enligt Marstrands vigselbok gifte sig den 10.10.1707 ”unge karlen från Göteborg Jöns Emanuelsson Bakare med jungfru Cecilia Helgesdotter Brems”. Vid Göteborgs kämnärsrätt talade han den 30.6.1708 om sina i Marstrand bosatta svärföräldrar. Den 22.2.1709 får bagaren Jöns Emanuelsson burskap i Göteborg. I en inlaga till Göteborgs magistrat den 30.10.1711 (EIIa:23) besvärade sig mästare Jöns Lundbeck och *bagaregesällerna Tore Jonsson och Gottfrid Nyman* över lönen. De skulle uppvakta vid norska fältstaten, komma till armén vid Uddevalla genom dag och natt och arbeta mot riktig månadslön och fri resa fram och tillbaka. I respengar fick mästaren 15 daler och gesällerna 10 daler tillsammans.

I maj 1724 var han som kronobagare uppenbarligen bosatt i Marstrand, då han vid Marstrands rådhusrätt anklagade sin piga *Lisbeth Olofsdotter* för att ha stulit fyra lakan plus servetter och några köttstycken för honom. Hans svåger angavs vara *rådman Pehr Sörensson*, Marstrand. En kusin till honom var *hökaren Jonas Lundbeck d.ä.*, bosatt 3.85, kv. Perukmakaren.

Domkyrkans klockare Jacob Grundell intygade den 16.7.1752: ”Ur Gustavi domkyrkas anteckningsbok pro Anno 1728 och den 10 juli finnes, att Comministern uti Möckleby och Bohus Län Herr Andreas Frolander är med jungfru Beata Carlman vigd av domprosten och Herr Magister Isaac Lithovius.”

Komministern i Myckleby Anders Nikolai Frolander, död 1742 som 1709–28 hade varit kollega i Göteborg. Han hade skuldsatt sig efter den olyckliga branden 1721 för att kunna bebygga sin

tomt igen och inreda huset. 1728 blev han änklings efter sin första *hustru Maria Höök*. I äktenskap med henne hade han barnen *Elsa Sophia, Maria Lisa och Nicolaus*, som den 28.5.1728 avvittrades med 60 d smt var (AIIbb:3).

Den volym (Gbg EIIb:72) bland Göteborgs årshandlingar, där Jacob Grundells intyg är infört innehåller också attester från Långelanda, Orust:

1731 i februari föddes och den 22 i samma månad döptes avlidne Comministern Frolandes son kallad Gustavus.

1733 den 24 dec döptes Herr Anders Frolandes son i Prästorp Andreas.

1738 d 2 jan döptes sonen David.

Före Davids födelse, nämligen den 10.6.1736, skänkte Elisabeth Carlman halva tomten av den förfallna gården mellan Hans Larsson i väster och Johan Sahlbach i öster till hennes systems två söner Gustaf och Anders Frolander.

Beata Carlman berättade i en inlaga till magistraten den 24.6.1744 (EIIb:32), att hon var änka efter komminister Andreas Frolandius och hade tre små omyndiga söner, som gick i Schola Tri-vialis. Både hon och hennes man var födda i Göteborg. Efter hennes mans död måste hon flytta

hit igen att låta bebygga sin en tid obebyggda tomt. Nu var hon skuldfri men behövde låna 100 d smt till inredningen. Hon står för gården 1745–65. 1753 kallas hon ”fattig och näringslös”.

De intyg Beata hade begärt av Jacob Grundell och Långelanda pastorat behövde hon, därför att hennes son *Gustav Frolander* hade avlidit på skeppet Giöta Leijon.

Hos Beata Carlman bodde 1753 extra *stadsbetjanten Lars Beckman*, som sedan omtalas ”död i största fattigdom och äga alls ingen tillgång.”

Hamnfogden Jacob Biörnrahm ville 1759 börda den del av hans hustrus moster prästänkan Beata Frolanders ödetomt på Kyrkogatan, som denna sålt till *saltmätareåldermannen Jöns Andersson*.

1770 skrivs gården på *pedagogisten David Frolander*. 1775–90 delas gården mellan pedagogisten David Frolanders änka, som 1790 kallas utfattig, och *arbetskarlen Anders Frolander* (1790 kallad betjänt på Klippan).

Tunnbindare Gevalts änka ägde 1795–1802 både denna gård och 3.78 (sistnämnda år tillsammans med *handelsman D. Wernlander & Co*). 1807 hade *traktören Matthias Blom* övertagit tomterna, nu förvandlade till hörntomt genom att 3.79 hade blivit gata.

Senare uppbud av 3.77–78

stadskirurg Anders Brulin	4.4.1803
handlaren Sven Borgman	17.4.1809
handlaren Gustaf Hindrik Hegardt	19.10.1812
spegelfabrikör Pehr Gustaf Bylander	12.12.1814
handlaren J A Barach	26.8.1850
handlaren Amandus Otto	25.9.1865